

ROMAN

- Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olan olayların geniş ve ayrıntılı olarak ele alındığı olay çevresinde gelişen ve bir anlatıcısının bulunduğu kurmaca metinlerdir.
- Hikâye türünde olduğu gibi romanın da yapısı olay örgüsü, kişi, zaman, mekandan oluşur.
- Roman, hikâyeden daha uzundur. Geniş bir şahıs kadrosu vardır. Hikâyede bir olay varken romanda birden fazla olay vardır. Kahramanların ve çevrenin tanıtımına geniş olarak yer verilir. Roman edebi türlerin en yenisi kabul edilebilir. Genellikle kişiler üzerine kurulur.
- İspanyol yazar Cervantes “*Don Kişot*” adlı eseriyle dünya edebiyatında modern romanın ilk örneğini vermiştir.
- Plâni “*serim, düğüm ve çözümler*” bölümlerinden oluşur.
- Yapısı; “*olay örgüsü, kişi, zaman ve mekân*” unsurlarından oluşur.
- Olay örgüsü kurmacadır, estetik kaygı ön plândadır.
- Olay örgüsü, birden fazla olayın sebep-sonuç ilişkisine bağlı olarak organik bir bütünlük oluşturur.
- Olay örgüsünü oluşturan unsurlar; çatışmalar, karşılaşmalar, entrika ve kriz gibi durumlardır.
- Anlatmaya bağlı metinlerde kişi unsuru “*karakter*” ve “*tip*”ten oluşur.
- Anlatım, “*birinci kişi anlatımı*” ve “*üçüncü kişi anlatımı*” şeklindedir.
- **Anlatıcının bakış açısı**, yazar tarafından kurmaca olarak oluşturulur. Bu “*hâkim anlatıcının bakış açısı*” “*kahraman anlatıcının bakış açısı*” “*gözlemci anlatıcının bakış açısı*” ya da “*çoğulcu anlatıcının bakış açısı*” şeklindedir.

TANZİMAT DÖNEMİ TÜRK EDEBİYATINDA ROMAN

- 1860 yılında ilk özel gazete olan “*Tercüman-ı Ahval*”in çıkarılmasıyla başlar ve 1896’ya kadar devam eder. Bu dönemde sanatçılar Fransız edebiyatını örnek almışlardır.
- “**Sanat toplum içindir**” anlayışı benimsenmiştir.
- Dilde sadeleşme anlayışını benimsemişlerdir; ama uygulamaya koyamamışlardır.
- Eserler genellikle duygusal ve acıklı konular üzerine kurulur. Olaylar günlük yaşamdan ve tarihten alınmıştır.
- Olaylarda aşk ve entrika çok görülür. Genellikle esaret, cariyelik, kıskançlık, görücü usulüyle evlenme, sosyal yozlaşma ve yıkımlar, yanlış batılılaşma, alafanga özentisi, mirasyedilik, evlilik ele alınmıştır.
- Olayların gelişmesinde özellikle I. Kuşak yazarların eserlerinde romantizmin etkisiyle tesadüflere çok yer verilmiştir. Yazarlar anlatım sırasında kendilerini gizleyememiş ve olaylar kesilerek okuyucuya seslenip bilgi vermişler ve yorum yapmışlardır. Olayların çoğu rastlantılar sonucu gelişir. Betimlemeler, olayın akışı içinde eritilmediğinden yalnızca bir süs ögesi olarak kalmıştır. Bu yüzden gereksiz tasvirlerle sıkça yer verilmiştir. Bu unsurlar da Tanzimat romanının teknik bakımından zayıflığını gösterir.

- Roman aracılığı ile bireyi ve toplumu eğitime, düzeltme amacı içinde olmuşlardır.
- Romantizmin etkisine bağlı olarak kahramanlar çoğu zaman tek yönlüdür. İyiler tamamen iyi, kötüler tamamen kötüdür. Özellikle I. Kuşak yazarların eserlerindeki kahramanlar idealize edilmiştir. Kahramanların çoğu ilk görüşte aşık olurlar. Olayların sonunda genelde iyiler ödüllendirilir, kötüler ise cezalandırılır.
- Tanzimat romanlarında zaman, “*Cezmi*” romanı dışında sanatçıların yaşadığı zamandır. Olayların geçtiği mekân genelde İstanbul’dur. Karabibik’te mekân Antalya’nın bir köyüdür. Bazı romanların belli bölümlerinde de İstanbul dışına çıkmıştır. Genel olarak dönemin sosyal yaşamını yansıtan çevre kullanılmıştır.
- Tanzimat I. Kuşakta **romantizmin** etkisi görülür. II. Kuşak romancıları **realizmin** etkisiyle gözleme önem vermişlerdir.
- Edebiyatımızda roman türünün ilk örneklerinin birçoğu bu dönemde verilmiştir.

ŞEMSETTİN SAMİ’NİN “TAAŞUK-I TALAT VE FİTNAT”I

- Edebiyatımızda Şemsettin Sami tarafından yazılan **ilk telif romanıdır**. “*Talat ve Fitnat’ın Aşkları*” anlamında bir ad taşıyan bu roman, romantizm akımının etkisinde yazılmıştır.
- Eser toplumun önemli sorunlarından biri olan görücü usulü ile evliliğin sakıncalarını konu edinmektedir.
- Talat, Hacı Mustafa’nın üvey kızı Fitnat’ı tesadüfen görür ve ona âşık olur. Fitnat da Talat’a tutulur. Hacı Mustafa, Fitnat’ı Ali Bey adında zengin ve yaşlı bir adamla evlendirmeyi düşünmektedir. Fitnat buna yanaşmaz. Sonunda Hacı Mustafa’nın dediği olur; fakat Fitnat buna dayanamaz ve intihar eder. Fitnat’la evlenen Ali Bey, Fitnat’ın boynuna takılı muskayı açıp okur ve deliye döner. Çünkü öz kızıyla evlenmiştir. Ali Bey bir süre sonra delirir ve ölür. Ardından bütün bu olaylara dayanamayan Talat da yatağa düşer ve ölür. Roman, bu acıklı sonla biter.

NAMİK KEMAL VE ROMANLARI

- “**Vatan Şairi**” ve “**Hürriyet Şairi**” olarak da bilinir. Toplum için sanat anlayışını benimsemiştir. Romanlarında aşk serüveni önemli bir yer tutar. Betimlemelere geniş olarak yer vermiştir. Olayların akışını keserek kahramanların ağzından konuşur, görüşünü bildirir ve bilgi vermeye çalışır. Romanlarında romantizmin etkisi görülür.

İNTİBAH:

- Edebiyatımızdaki ilk edebi roman olup, romantizmin etkisinde yazılmıştır. Eser “**Son Pişmanlık**” ve “**Sergüzeşt-i Ali Bey**” olarak da bilinir. Roman, özenle yetiştirilen ve hayatı pek tanımayan gençlerin ne gibi yanlışlıklar yapabileceğini göstermeye yönelik mesaj taşır, ancak son pişmanlık fayda etmemiştir. Cariyelik konusu üzerine de durulmuş ve yazar kahramanlara karşı açıkça taraf tutmuştur.

- Eserde annesi ile temiz ve dürüst bir hayat yaşayan, ayrıca tecrübesiz olan Ali Bey'in ilk defa Çamlıca'da gördüğü Mahpeyker'e aşık olur. Mahpeyker ise uygun bir hayat yaşamaz. Ali Bey'in annesi oğlunu eve bağlayabilmek için eve Dilaşup adında temiz ve güzel bir cariye alır. Dilaşup sayesinde Ali Bey bu kadından kurtulur. Mahpeyker terk edilmeyi gururuna yediremez ve Dilaşup'a iftira atar, Ali Bey'i de öldürmek için tuzak hazırlar. Dilaşup büyük bir fedakarlıkla Ali Bey'in kılığına girer ve onun yerine öldürülür. Ali Bey, bütün felaketlerin başı Mahpeyker olduğunu öğrenir ve onu öldürür. Altı ay sonra da hapisanede kendisi ölür.

CEZMİ:

- Edebiyatımızdaki ilk tarihi romandır. Konusunu 16. Yüzyıldaki Osmanlı-İran savaşlarından alır. Yazar, eserde "İslâm Birliği" tezini savunur.
- İran'daki taht kavgası ile Osmanlı'ya bağlı Kırım Han'ı Giray ve İran Şahı'nın kız kardeşi arasındaki aşk anlatılır.
- Kırım Han'ı Adil Giray İran'a karşı Osmanlılar için savaşmaktadır. Adil Giray savaş sırasında İranlılara esir düşer. İran Han'ının karısı Şehriyar, Adil Giray'a aşık olur, Adil Giray ise gönlünü İran Şahı'nın kız kardeşi Perihan'a kaptırır. Daha sonra Perihan'da onu sever. Şehriyar ikisini de öldürtür. Cezmi, Adil Giray ve Perihan'ı defneder ve gizlice vatanına geri döner.

AHMET MİTHAT EFENDİ VE ROMANLARI

- Eserleri ile toplum için bir **hâce-i evvel** (*ilkokul hocası*) olan Ahmet Mithat ilk kitabına da "Hâce-i Evvel" adını vermiştir.
- Çok eser yazmasından dolayı da "**yazı makinesi**" olarak anılmıştır. Eserlerini halkın eğitimi ve bilgilendirmesi için yazmıştır. Eserlerinde sık sık okuyucuya "Ey kari!", "Ey karie!" diye seslenir. Romanlarında olayın akışını keserek didaktik bilgiler vermeye çalışmıştır. Bundan dolayı eserlerini sade bir dille yazmıştır. Devrin en çok okunan yazardır.
- Teknik ve üslup bakımından eserleri basittir, ancak dilinin sade olması, eğitici yönü ve tasvirleri bakımından önemlidir. *Edebiyatımızda ilk popüler yazardır ve eserlerinde sanat endişesi pek gütmemiştir.*
- Batı romanları arasında çok beğendiği eserler olduğunda hemen onlara karşı bir benzerini yazma yoluna giden Ahmet Mithat, kendisinden sonra gelen **Hüseyin Rahmi Gürpınar** gibi "**popülist**" bazı sanatkarlar üzerinde de etkili olmuştur.
- *Batılılaşma sorunu, görücü usulüyle evlilik, köy ve şehir yaşayışının karşılaştırılması, kız çocuklarının okutulması, mirasyedi hayat, esaret ve cariyelik gibi çok sayıda konuyu işlemiştir.* Eserlerinde okurlarına ahlaki rehberlik yaparak iyiyi ve kötüyü, doğruyu ve yanlış ortaya koymuştur. İyiler mutluluğa kavuşurken, kötüler cezalandırılmıştır.
- İlk eserlerinde romantizme bağlı sonraki eserlerinde realist ve natüralist özellikler görülür. Eserleri bir bütün

olarak değerlendirildiğinde hayatının sonuna kadar romantizmin etkisinden sıyrılmadığı görülür.

- **ROMANLARI:** *Felâtnun Beyle Rakım Efendi*(Yanlış Batılılaşmayı ele alan ilk roman), *Hasan Mellah yahut Sır İçinde Esrar* (Edebiyatımızdaki ilk macera romanı), *Hüseyin Fellah* (Edebiyatımızdaki ilk macera romanı), *Esaret, Bahtiyarlık* (Köy romanı olup köy hayatı ile kent hayatını karşılaştırmıştır.), *Henüz On Yedi Yaşında*(Realist bir roman), *Müşahadat*(Natüralist anlayışta bir romandır.), *Taaffüf*(Natüralist roman), *Dürdane Hanım, Dünyaya İkinci Geliş, Jön Türkler, Yeniçeriler*(Edebiyatımızdaki ilk tarihi roman denemesi), *Esrar-ı Cinayet*(Edebiyatımızdaki ilk polisiye roman), *Paris'te Bir Türk, Yeryüzünde Bir Melek, Fennî Bir Roman Yâhud Amerika Doktorları, Haydut Montari, Arnavutlar-Solyotlar, Ahmed Metin ve Şîrzât, Bir Acîbe-i Saydiyye, Acâib-i Âlem, ...*

FELÂTUN BEY İLE RÂKİM EFENDİ

- Eser, edebiyatımızda "Yanlış Batılılaşma"yı ilk işleyen romandır. Eserde romantizm akımının izleri görülür.
- İsimlerinde kullanılan "efendi" ve "bey" kavramları da karakterlerin temsil ettikleri değerlerin sembolüdür.
- Karakterlerden **Felâtnun Bey**, batılılaşmayı yüzeysel olarak yorumlamış ve babası gibi giyime kuşama çok düşkün sefa hayatı süren alafranga hayata meraklı, su gibi para harcayan bir tiptir. Ona göre Batılılaşmak, lüks yaşamak, şık giyinmek ve eğlence yerlerinde gezip tozmaktır. Yarım yamalak Fransızcasıyla yabancı aileler arasında dolaşmaktan zevk alır. Babası ölünce büyük bir mirasa konar; ancak varını yoğunu tanıştığı bir İtalyan kadın oyuncuya yedirir. Felâtnun Bey, büyük bir utançla İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalır. **Râkım Efendi** ise ona karşıt bir karakter olarak kurulmuştur ve yazar tarafından idealize edilir. Oldukça çalışkan ve tutumlu biridir. Çok yoksul olmasına rağmen dadısının yardımıyla kendini çok iyi yetiştirir. Fransızca öğrenir, kendisine iyi bir iş bulur, yabancılara Türkçe dersleri verir. Evine cariye olarak aldığı Canan'ı eğitir, yetiştirir ve sonunda onu severek onunla evlenir. Mutlu bir evlilik yaşarlar.

RECAİZADE MAHMUT EKREM'İN "ARABA SEVDASI"

- Recaiade Mahmut Ekrem'in yazmış olduğu bu roman edebiyatımızdaki ilk realist romandır.
- Dönemin gençlerinde görülen kültür yozlaşması işlenmiştir. Gerçekçi bir anlayışla yazılan eserde yanlış batılılaşma ele alınmış ve ailesinin parasını zevk ve eğlenceye harcayan dönemin insanlarını alafranga bir tip olan Bihruz Bey üzerinden eleştirmiştir.
- Bihruz Bey'e büyük bir miras kalmıştır. Evde özel hocalardan yarım yamalak bir eğitim görmüştür. Alafrangalığa özenir, süsü, gösterişi sever. Şık giyinir. Şımarık, sorumsuz bir gençtir. Her fırsatta az buçuk bildiği konuşur. Böylece Batılı olduğunu sanır. Devrin pahalı eğlence yerlerinde arabasıyla gezerken Çamlıca tepesine çıkar. Güzel bir arabada sarışın, kibar görünüşlü bir kız olan Periveşi görür ve ona âşık olur. Fakat o günden sonra onu bir daha göremez. Yemeden içmeden kesilir, zayıflar. İşini, annesini ihmal eder. Arkadaşlarından Keşfi Bey, Bihruz Bey'e kızın öldüğünü ve

bir de ablası bulunduğunu söyler. Bihruz Bey bu yalana inanır. Aradan günler geçer, Şehzadebaşı'nda kıza rastlar. Fakat onun sevgilisi değil, ablası olduğunu düşünür. Güçlkle kadının yanına yaklaşır, üzüntüsünü bildirir, kız kardeşine olan aşkından söz eder. Mezarın yerini sorar. Kadın güler ve kız kardeşi bulunmadığını söyler. Bihruz Bey pot üstüne pot kırarak daha gülünç olur. Sonradan onun kötü bir sokak kadını olduğunu öğrenir, yıkılır ve oradan uzaklaşır.

NABİZADE NAZİM VE ROMANLARI

- Romanlarında gözlem ve araştırma gücü önemlidir.
- Edebiyatımızda “*Karabibik*” ve “*Zehra*” romanları ile ön plana çıkmıştır.

KARABİBİK

- Uzun hikâye denilebilecek roman, edebiyatımızda ilk köy romanıdır. Olaylar, Antalya'nın Kaş ilçesindeki bir köyde geçer. Eser köydeki gözlemleri ile birlikte yöresel diyaloglara yer vermesi bakımından da önemlidir.
- Eser, realizm ve natüralizm akımlarının özelliklerini taşır.
- Karabibik, sekiz dönümlük tarlasıyla yaşamını sürdürmek zorunda olan fakir bir köylüdür. Tarlasını sürmesi için Koca İmam'ın öküzlerini kiralar. 30 yaşlarında olan kızı Huri'yi Koca İmam'ın kayın biraderi Sarı İsmail'le evlendirebilse öküzleri kiralamaktan kurtulacaktır, ancak Sarı İsmail başka bir kadın ile evlenince bu umudu da suya düşer. Çaresiz kalan Karabibik en sonunda Rum bir tefeci olan bakkal Yani'den faizli borç para alarak bununla bir çift öküz alır. Bu durumda muhakkak kızını alacak birisi bulunacaktır ve sonunda kavgalı olduğu toprak ağası Yosturoğlu'nun yeğeni Hüseyin kızı Huri'yi sever. Bir süre sonra Yostuoğlu'nun yeğeni Hüseyin Huri ile evlenir. Karabibik artık mutludur.

ZEHRA

- Roman, edebiyatımızdaki ilk natüralist ve ilk tezli romandır.
- Roman, ilk defa psikolojik öğelere yer verildiği için ilk psikolojik roman denemesi kabul edilir.
- Romanda kıskançlıkla ilgili çözümler yapılmıştır ve gözlemlere yer verilmiştir.
- Zehra zengin bir aile olup, küçük yaşta annesini yitirir. Sevgi ve şefkatten yoksun olan Zehra sinirli, kıskanç ve geçimsizdir. Evlendiği Suphi'yi de herkesten kıskanır ve bu kıskançlık onu hazin bir sona götürür. Suphi'nin annesi, ev işlerine yardımcı olmak üzere, Sırrıccemal adında güzel bir cariye alır. Bu durum Zehra'yı çileden çıkarır. Karısından bıkan ve bunalan Suphi bu kez Sırrıccemal'e bağlanır. Sonra da onunla evlenir. Zehra'nın babası ölünce Suphi onu boşar.
- Zehra oç almak için bir Rum kadını Ürani'yi Suphi'ye musallat eder. Bu arada Zehra Suphi'nin katibi Muhsin ile evlenmiştir ama mutlu değildir. Yeni kocası bir süre sonra ölür. Zehra yalnız kalır. Zehra, bir gün sokakta bir dilenci kadının düşerek öldüğünü görür. Dikkatle bakınca Suphi'nin annesi olduğunu anlar. Kendini tutamaz, kadının üstüne kapanarak ağlar. Ardından, hastalanıp yatağa düşer. Bir ay kadar ateşler içinde yatar, sonra da ölür.

SAMİ PAŞAZADE SEZÂİ VE “SERGÜZEŞT” ROMANI

- Tanzimat II. Kuşak sanatçısı olup, sanat sanat için anlayışını benimsemiştir. Roman ve öykülerinde realizmin etkisinde kalmıştır.
- “*Küçük Şeyler*” adlı eseri ile edebiyatımızda kısa hikâye türünün kurucusu sayılır.

SERGÜZEŞT

- Eserde, realizm akımının ilk izleri görülür. Türk edebiyatında romantizmden realizme geçiş eseri olarak kabul edilir.
- Eserde vurgulanan en önemli konu esaret konusudur. Esir ticaretinin sosyal hayattaki yerinin realist bir biçimde anlatılır. *Edebiyatımızda bütünüyle esaret temasını işleyen ilk romandır.* Ayrıca sosyal sınıflar arasındaki dengesizlik, terbiye, geleneklerin sosyal hayata tesirleri ve kader fikri gibi konular görülür.
- Roman; halkı eğitmeyi, köhnemiş kurumları ve düşünceleri değiştirmeyi amaçlayan Tanzimat dönemi düşünce sisteminin kölelik kurumuna yönelttiği toplumsal bir eleştiridir.
- Kafkasya'nın bir köyünde Dilber adında küçük bir kız esircilerin eline düşer. İstanbul'a getirilir. Dilber'e çok eziyet çeker ve bütün ağır işleri yüklenir. Mustafa Efendi Erzurum'a atanır. Dilber'i götürmek istemediğinden bir esirciye satar. Daha sonra esirci de satarak bir paşa konağına düşer.
- Konağın sahibi Asaf Paşa'nın ailesi görgülü ve bilgilidir. Dilber burasını çok sever, ilk kez rahat eder. Ailenin oğlu Celal Avrupa'da okumuş, resim çalışmış, kültürlü ve yakışıklı bir gençtir. Dilber'i model olarak kullanır, iki genç zamanla birbirlerine yakınlık duyarlar. Anne baba durumu sezince telaşa kapılırlar. Oğullarının haberi olmadan kızı bir esirciye satarak konaktan uzaklaştırırlar. Celal olup bitenleri öğrenince üzüntüden yatağa düşer.
- Dilber'in yeni sahibi Mısırlı bir zengindir. Genç kız hareme girmek istemediğinden üst katta karanlık bir odaya kapatılır. Harem ağası Cevher kıza acır, onu kurtarıp İstanbul'a kaçırmak ister. Gece yarısı odaya ip atarak yukarı tırmanır, önce Dilber'i aşağı indirir. Arkadan kendisi de inerken dengesini kaybeder, düşerek ölür. Dilber yalnız ve çaresiz kalır. Tek başına İstanbul'a gidemeyeceğini anlar. Kendini Nil'e atarak intihar eder.

SERVETİFÜNUN (EDEBİYATİCEDİDE) DÖNEMİNDE ROMAN:

- **Recaizade Mahmut Ekrem**'in çevresinde toplanan yenilikçi genç edebiyatçılar tarafından oluşturulmuş 1896 – 1901 yılları arasında süren bir edebiyattır.
- II. Abdülhamit'in istibdat ve sansür politikası nedeniyle içe kapanık ve karamsar bir edebiyat olup bu edebiyat anlayışında da Tanzimat edebiyatında olduğu gibi Fransız edebiyatı örnek alınmıştır.
- Edebiyat-ı Cedideciler sanat yapmayı ve güzelliği yansıtmayı amaçlamışlardır. **Sanat için sanat** anlayışını benimserler.
- Dönemin etkisiyle içe kapanık, karamsar, gerçeklerden kaçıp hayale sığınmışlardır. Bu nedenle eserlerinde **hayal-gerçek çatışması** ve **karamsar duygular** sıkça görülür. Tanzimat'ın hedef olarak benimsediği dilde sadeleşme unutulmuş, aksine daha da sanatlı, süslü, ağır bir dil kullanılmıştır. Edebiyat-ı Cedide romanı, Ahmet Mithat'ın popüler romanı yerine **Namık Kemal'in İntibah** romanıyla başlatılan edebi romanı tercih etmişlerdir.
- Servet-i Fünuncular romanlarında realizm ve natüralizm akımlarının etkisinde kalmıştır.
- Romanlarda gerçeklik duygusu önemsenmiş, mekân tasvirleri ve eşyalar daha anlamlı bir şekilde kullanılmış, yeni bazı teknikler roman ve hikâyemize taşınmıştır.
- Tanzimat dönemi romanlarındaki anlatıcının araya girip okurla sohbet etmesi, bilgiler aktarması, tesadüflere ve kişilerin idealize edilmesi gibi kusurlar Edebiyat-ı Cedide romanında oldukça azalmıştır.
- **Tema:** İstanbul'un aydın çevreleri, saray ve konak yaşamı ele alınmıştır. Romanların çoğunda Batılı yaşam tarzını benimsemiş kişilerin aile ve toplum içindeki çatışmaları, yalnızlıkları, bunalımları, hayal kırıklıkları anlatılır. Aşk, kıskançlık, yalnızlık, ölüm, hayal kırıklığı gibi bireysel konular işlenmiştir. Edebiyat-ı Cedidecilerin çok bilinen teması olan **"gerçek-hayal çatışması"** romanlarda da görülen bir özelliktir. Romanlarda çarpık ilişkilerde görülür. Toplumsal ahlak ölçülerine aykırı konular da ele alınmıştır. Romanlar mutlu bir tablo ile başlar, yavaş yavaş mutsuzluğa ve kötü sona doğru gider. Her şey içinden çıkılmaz bir hale gelir.
- **Kişiler:** İstanbul'un aydın ve seçkin kesimine mensup zengin kişilerle; hasta, bunalımlı, karamsar insanlar görülür. Genelde Batılı kültürle yetişenlerle gelenekçi kişiler görülür. Kahramanların çoğu gençler olup, ferdi özelliklerinden ziyade hülyaları ve maceraları ele alınmıştır. Daha çok fiziki özellikleri değil de psikolojileri tasvir edilmiştir. Zengin olmalarına karşın mutlu bir hayatları yoktur, kendilerini toplumdan soyutlamışlardır.
- **Mekân:** Olayların geçtiği şehir İstanbul'dur. Olaylar daha çok konak, köşk gibi kapalı mekânlarda geçmektedir. Servet-i Fünun romanında kişilerin psikolojisi ile mekânlar arasında çok güçlü bir uyum vardır. Mekânların kapalı ve sıkıcı olması karakterlerin yalnız ve karamsar olması ile doğru orantılıdır.
- **Zaman:** II. Abdülhamit dönemindeki baskıcı ve yasakçı dönemin izleri görülür. Zaman unsuru karakterler üzerinde etkilidir. Karakterler zaman karşısında güçsüzdür.
- **Dil ve Anlatım:** Arapça ve Farsça kelime ve tamlamalar yoğun olduğundan dilleri ağırdır. Bu yolla insanın iç dünyasını ve kırılmasını vermeye çalışmışlardır. Tanzimat romanlarındaki gereksiz betimlemeler bırakılmış, betimleme roman kahramanlarının psikolojilerini ortaya çıkarmak için yapılmıştır. Betimlemelerde süslü ve şiirsel bir dil kullanılmıştır. Devrik ve eksilteli cümlelere sıkça yer verilmiştir. Roman yazarı kendi kişiliğini gizler, olaylara tarafsız yaklaşmışlar, realizm ve natüralizm etkisinin sonucu olumlu olumsuz, güzel ve çirkin her şeyi olduğu gibi aktarırlar.

HALİT ZİYA UŞAKLIĞIL

- Batılı teknik tarzında modern romanın kurucusu ve öncüsüdür.
- **Halit Ziya** sanat hayatı boyunca dördü İzmir'de, dördü İstanbul'da olmak üzere sekiz roman yazmıştır.
- Bunlardan **Sefile, Nemide, Bir Ölü'nün Defteri, Ferdi ve Şürekâsı** İzmir döneminde, yazılmıştır.
- **Mai ve Siyah, Aşk-ı Memnu, Kırık Hayatlar, Nesli Ahir** İstanbul döneminde yazılmıştır.
- Halit Ziya Uşaklıgil İzmir dönemi romanlarından **Sefile** ile **Ferdi ve Şürekâsı** dönemin sosyal problemlerini büyük ölçüde zengin-fakir zıtlığı üzerinden vermiştir.
- Romanlarında Servetifünun anlayışına bağlı olarak **kaçış teması vardır**. Ayrıca **"gerçek-hayal çatışması"** onun kahramanlarında görülen bir özelliktir.
- Halit Ziya'nın romanlarında, romanın başında aile fertleri kendi başlarına huzurlu bir hayat sürerler. Bir süre sonra aileye biri girer ve her şey karışır ve bir sarsıntı yaşanır. Huzurun yerini huzursuzluk ve karmaşa alır. Eserin sonunda düğüm çözülür ve aile tekrar eski haline döner.
- Halit Ziya'nın romanlarında kullandığı **realist tekniklerden** biri, olayların gidişatını keserek **geriye dönüş metodunu** kullanmasıdır. Böylece olayların ve kişilerin geçmişini anlatarak yaşanan zamandaki olayların sebepleri ortaya konur ki, bu realizmin ve natüralizmin etkisidir.
- Realist anlayışa uygun olarak Halit Ziya, romanlarında olaydan çok tasvir ve tahlillere, ayrıntılı mekân tasvirlerine yer vermiştir.
- Halit Ziya, Tanzimat romancılarından farklı olarak realistler gibi kendi varlığını silmeye çalışır.
- Devrin şartlarının da etkisi ile çoğu romanında hayatın karamsar bir şekilde algılanışı görülür.

"MAİ VE SİYAH" ROMANI

- İstanbul'da annesi, babası ve kız kardeşi ile orta halli mütevacı bir hayat süren Ahmet Cemil babasını kaybeder. Ailesinin sorumluluğunu üstlenmek durumunda kalan Ahmet Cemil, bir yandan tercüme yapar ve özel dersler verir. Diğer taraftan da son sınıfını okumakta olduğu okulunu bitirmeye çalışır.
- Ahmet Cemil geleceğe dair hayalleri olan, şair mizaçlı bir gençtir. Üç önemli hayali vardır: Üniversiteyi bitirmek, birçok yeniliği denediği şiir kitabını tamamlamak ve âşık olduğu Lâmia'yla evlenmek.
- Kız kardeşi İkbâl'i matbaa müdürünün oğlu Vehbi ile evlendirir. Ahmet Cemil bir süre sonra şöhrete ve zenginliğe kavuşma hayaliyle yanıp tutuştuğu eserini bitirir ve Hüseyin Nazmi'nin köşkünde sanat âlemine tanıtılır. Râci başta olmak üzere Ahmet Cemil'i kıskanan diğer tipler, eser hakkında olumsuz tenkitler belirtir. Eser, aslında orada bulunanların çoğu tarafından beğenilmiştir.
- Ancak bu başarı aynı zamanda Ahmet Cemil'in hayatındaki olumsuzlukların da başlangıcı olur. Eniştesi Vehbi kız kardeşiyle iyi geçinmez ve onun ölümüne sebep olur. Matbaa için alınan borç ödenemez ve Ahmet Cemil'in ipotek edilen evi ellerinden çıkar. Lamia başkasiyla nişanlanmış, Ahmet Cemil Mirat-ı Şuun'dan kovulmuştur. Mavi hayallerinden birden uzaklaşarak siyah gerçeklerin içinde kalan Ahmet Cemil, hayal kırıklığına uğrar ve eserini imha eder. Sonunda bir gece annesiyle birlikte taşrada bir memuriyete gitmek üzere İstanbul'dan ayrılır.
- **Maî ve Siyah bir nesil romanıdır**. Servetifünun topluluğunun romanı kabul edilir.

"AŞK-I MEMNU" ROMANI

- Halit Ziya'nın en başarılı romanı olarak kabul edilir.
- Romanda, Adnan Beyin yaşça kendisinden oldukça küçük, genç ve güzel eşi Bihter ile yeğeni Behlül arasındaki evlilik dışı ilişki konu edilir.
- Adnan Bey, karısı ölmüş, Nihal adında genç bir kızı ve Bülent adında küçük bir olan büyük bir konakta zengin hayatı yaşayan adamdır. Adnan Bey'in bir de genç, çapkın ve uçarı Behlül adında bir yeğeni vardır.
- Firdevs Hanım ile onun kızları olan Bihter ve Peyker sık sık Boğaziçi'nin mesire yerlerinde gezmektedir. Firdevs Hanım, şuhluğu ve serbestliğiyle tanınan dul bir kadındır. Eşi de bu sebeple ondan ayrılmıştır.
- Adnan Bey, sandal gezintisinde tanıştığı Firdevs Hanım'ın kendisinden çok genç ve güzelliğiyle bilinen Bihter'le evlenmek ister. Annesi Firdevs Hanım bu evliliğe razı olmaz, ama Bihter diretir ve evlilik gerçekleşir. Zamanla Behlül ile Bihter arasında romana adını veren yasak aşk başlar.
- Behlül'le Bihter'in bir tartışmasına şahit olan Nihal, yasak aşkı öğrenir ve orada bayılır. Bir süre sonra Adnan Bey yanına gelir. Nihal'i gizli bir aşkla seven Beşir, Adnan Bey'e şahit olduğu bu yasak aşkı anlatır. Adnan Bey'in silahını alan Bihter kendisini odasına kilitleyerek intihar eder, Behlül de kaçır. Daha sonra Adnan Bey, kızı Nihal ve oğlu Bülent ile eskisi gibi yalnız yaşamaya devam ederler.

MEHMET RAUF

- Edebiyat-ı Cedide romanının diğer önemli ismi Mehmet Rauf'tur. Mehmet Rauf, on üç roman yazmıştır: *Eylül, Bir Zambak'ın Hikâyesi, Genç Kız Kalbi, Bir Aşkın Tarihi, Menekşe, Karanfil ve Yasemin, Böğürtlen, Define, Kan Damlası, Son Yıldız, Halas, Harabeler, Kâbus*. Uzun hikayesi olan *Ferda-yı Garam* adlı eseri de bazı kaynaklarda roman olarak değerlendirilir.
- Bu romanların büyük çoğunluğu aşk hikâyesidir ve *Eylül*'ün dışında hiçbiri başarıya ulaşamamıştır. *Eylül romanında tema*, toplumun kabul ettiği kıymet hükümleriyle bireysel arzu ve isteklerin karşılaşması ve çatışmasıdır.
- Beş yıldır Süreyya ile evli olan Suat ile kocasının akrabası Necip arasındaki yasak aşk anlatılır. Suat kadın, Süreyya erkektir. Kocasını mutlu etmek isteyen Suat, Boğaziçi'nde yalı kiralamak için babasından para ister. Böylece Suat ve Süreyya, Boğaziçi'ne yerleşirler. Süreyya'nın halasının oğlu Necip, bazen Boğaziçi'ne gelerek Suat ve Süreyya'nın misafiri olur. Necip ve Suat zamanla birbirine âşık olur. Necip ve Suat, duyguları ve vicdanları arasında sıkışır. İki âşık bu aşkın kalplerde yaşaması gerektiğine inanır ve veda ederler. Konağın alevler içinde yandığı bir gün, içeride kalan Suat'ı kurtarmak için ateşlerin arasına dalan Necip, sevdiği kadına gerçek hayatta kavuşmasa bile ölümden kavuşmuş olur.
- Mehmet Rauf'un bu eseri **'psikolojik tahlil romanı'dır**. **Nabizade Nazım**'ın **"Zehra"** romanı edebiyatımızdaki ilk psikolojik roman denemesi iken **Mehmet Rauf**'un **"Eylül"** romanı edebiyatımızdaki ilk psikolojik romandır. Suat ve Necip'in iç dünyaları romanın değişik yerlerinde başarılı bir şekilde verilmiştir.
- **Halas** romanı Mehmet Rauf'un konu bakımından diğerlerinden farklı bir romanıdır. Bu eserine kadar sadece aşk ve kadını konu alan romanlar yazan Mehmet Rauf, bu eserinde aşka da yer vermiş olmakla beraber vatan sevgisini daha fazla öne çıkarmıştır.

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN

- **"Edebiyat ve Hukuk"** başlıklı makalesi Servet-i Fünun dergisinin kapanmasına yol açmıştır.
- Hüseyin Cahit birbirinden tamamen farklı ve zıt anlayışlarda iki roman yazmıştır: **Nadide** ve **Hayal İçinde**.

SAFVETİ ZİYA:

- Servet-i Fünun dergisinde yayımlanan **Salon Köşelerinde** adlı romanıyla bilinmektedir. Bu eserde Avrupa'dan gelen yabancı bir kıza (Lidia) âşık olan Şekip adlı bir gencin hikâyesi anlatılır. Edebiyat-ı Cedide yazarları içinde **"en alafanga"** olup devrinin salon hayatını, bu çevredeki isan ilişkilerini ayrıntılı bir şekilde romanlarına yansıtmıştır.

SERVETİFÜNUN TOPLULUĞUNA KATILMAYAN (BAĞIMSIZ) SANATÇILAR

HÜSEYİN RAHİM GÜRPINAR

- Edebiyat-ı Cedidecilere katılmamıştır. **Ahmet Mithat**'ın popüler roman çığırını devam ettirmiştir. Halkın anlayacağı bir dil kullanarak, okuyucunun severek ve beğenerek okuyabileceği romanlar yazan Hüseyin Rahmi, halk deyimlerine ve argoya da yer vermiştir.
- Sanat toplum içindir, anlayışını benimsemiştir. *Romanlarında halkın eğitilmesi önemli bir konu olarak yer alır*.
- Realizm ve natüralizm akımlarından etkilenmiştir.
- Sokak insanını romana dahil eden ilk roman yazarıdır. *Sokağın dilini edebiyatımıza taşımıştır*. Romanlarında her türlü çevreden insan vardır. Romanlarının konularını genellikle doğu-batı meselesi üzerine bina eder.
- Eserlerinde güçlü bir gözlem ve gerçeklik vardır.
- Romancılığını natüralist romancı **Emile Zola**'nın romancılığına benzeterek, natüralizmin kurallarına uygun fenni romanlar yazmaya çalışır.
- Eserlerinde kişilerin körü körüne inanışları, törelerin neden olduğu komik durumları, cinayetleri, sapıklıkları, aşkları eleştireci ve mizahi bir yaklaşımla ele almıştır.
- Tanzimat ve Servet-i Fünun romanındaki kapalı mekanlar ve konak yaşamı onun romanlarında yerini sokağa ve mahalleye bırakır.
- **Başlıca romanları:** *Şık, Şıpsevdi, Mürebbiye, Sevda Peşinde, Gulyabani, Cadı, Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, Mezardan Kalkan Şehit, Kokotlar Mektebi, Şeytan İşi, Kesik Baş, Metres, İffet, Nimetşinas, Ben Deli miyim, Evlere Şenlik, Kaynanam Nasıl Kudurdu, Toraman, Hakka Sığındık, Utanmaz Adam, Metres, Nimetşinas, Tesadüf*

AHMET RAŞİM (1865-1932)

- Hikâye, roman, şiir, hatıra, makale, sohbet, gezi yazısı, tarih ve okul kitapları yazmış. Daha çok fıkra ve makale türünde eserler yazmıştır. Fıkra ve makalelerinde İstanbul insanının kültürünü, yaşayışını anlatmıştır.
- **Ahmet Mithat** çizgisinden gelen edebi zevkle, kendi gözlemlerini bir araya getirerek, asıl edebi eserlerini vermiştir.
- İstanbul'un eğlence yerleri, mahalleler, basın hayatı, yankesiciler, dolandırıcılar, meyhaneler gibi çok farklı kesimlerden tipler ve hayat şekilleri bütün zenginliği ile onun yazılarında bulunabilir.
- Başlıca romanları *İlk Sevgi, Askeroğlu, Tecrübesiz Aşk* olup romanları teknik bakımından başarılı değildir.

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİNDE ROMAN

- Millî edebiyat, Türkçülük fikrinin edebiyata yansımadır.
- Genç Kalemler dergisinde beyanname niteliğindeki **Ömer Seyfettin'in "Yeni Lisan"** makalesinin 1911 yılında yayımlanmasıyla Millî Edebiyat başlamış ve Cumhuriyetin ilanına kadar sürmüştür. "Millî dil ve millî edebiyat Yeni Lisan makalesinin esasını oluşturmaktadır. Bu makaleyle dilde sadeleşme gerçek anlamda başlamış ve yazı dili olarak İstanbul Türkçesi (ağız) esas alınmıştır.
- Millî Edebiyat, dili kullanarak sanattan çok fikir içerikli bir edebiyat ortaya çıkarmışlardır.
- Millî Edebiyatın kurucuları **Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin ve Ali Canip Yöntem**'dir.
- Daha sonra **Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Refik Halit Karay, Aka Gündüz, Reşat Nuri Güntekin, Halide Edip Adıvar, Fahri Cellalettin, Müfide Ferit Tek Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Mehmed Fuat Köprülü** gibi isimler katılır.
- Millî Edebiyat romanı kurgusal bir dünya üzerinden sosyal hayatla ilgili mesajlar vermek ve yönlendirmeler yapmak şekilde ortaya konur. Sanat iddiasından çok iletmek istedikleri dünya görüşlerini yansıtır.
- Millî Mücadele, kadının sosyalleşmesi, eğitim, çalışma, evlilik ve boşanma gibi konulara yönelmişlerdir.
- Millet bilincini uyandırmak amacıyla yazarların bir kısmı tarihe yönelmişler ve tarihten ilham almışlardır. Övünülecek tarihsel olaylar anlatılmış ve rol-model sunulmuştur.
- Romanlarda mekan olarak ise Anadolu görülür. Anadolu'nun Türk yurdu olduğu anlatılmaya çalışılmıştır. Eserler Anadolu coğrafyası ve insanını millî ve romantik eğilimler içinde anlatır. Böylece Türkiye Türkçülüğüne bağlı olarak Anadolu'ya bir yöneliş başlar. Ancak yazarların çoğu İstanbul'dan anlatmaya çalışmış ve bunda da tam gerçekçi olamamışlardır.
- Yeni Lisan makalesinin etkisiyle dilde sadeleşme romanlara yansımış ve romanlarda sade bir dil görülür.

HALİDE EDİP VE ROMANLARI

- Eserlerinin çoğunu Cumhuriyet sonrası vermiştir. Türk Ocağındaki konuşmalarıyla Türkçülük fikrinin yayılmasında etkili olmuştur. Sultanahmet Mitingi ile sembolleşir.
- İlk eserlerinden itibaren millî olanı vurgulamaya çalışmıştır.
- Romanlarında idealize edilmiş mücadeleci ve aydın kadın tiplerini ele almıştır. Halide Edip'in romanları "*ferdiyetçi ve psikolojik; Millî/Toplumsal romanlar; Töre romanları*" olmak üzere üç devre etrafında değerlendirilir.
- Halide Edip, "**Handan**" etrafında toplanan "**Raik'in Annesi**" "**Heyula**" "**Seviye Talip**" gibi ilk romanlarında kadın meselesi ve çocuk eğitimi üzerinde durmuştur. "**Handan**" eseri hatıra defterinden sayfalarla oluşturulan anlatıcının eserden çıkarılması edebiyatımızda önemlidir. Bu eseri bir karakter romanıdır. Roman mektup ve günlüklemeyle oluşmuştur.
- "**Yeni Turan**"da eğitilmiş kadına toplumda yer açmaya çalışmıştır. Kadınlar sosyal hayatın içinde sorumluluk üstlenmesi gerekir. Bu kadın tiplmesi "**Sinekli Bakkal**"ın "**Rabiası**"nda görülür. "**Vurun Kahpeye**" adlı eserinin kahramanı da "**Aliye**"dir.
- Millî Mücadeleye katılan Halide Edip, bunları "**Ateşten Gömlek**" ve "**Vurun Kahpeye**" eserlerinde romanlaştırır. Bu eserleriyle Halide Edip vatan müdafaasının kadın-erkek hep birlikte verilmesi gerektiğini ortaya koyar.
- "**Ateşten Gömlek**"ın Ayşe'si İzmir'in sembolüdür. Ayşe, ferdi saadet için önce sosyal saadet olması gerektiğini belirtir. Peyami ve Binbaşı İhsan romanın diğer kahramanları olup bu roman edebiyatımızda Kurtuluş Savaşı üzerine yazılan ilk romandır. Romanda anlatıcı yerine roman kahramanlarından biri olan Peyami'nin hatıra defterini romanın anlatımı olarak seçer. Yine merkez de bir kadın vardır. Bu kahraman Ayşe'dir. Ayşe varlıkla yokluk arasında bir destan kahramanıdır. İstiklal Savaşı'nda bir destan olur.
- **Vurun Kahpe**'ye romanında Aliye İstanbul'dan Anadolu'ya gelmiş idealist bir öğretmendir. Romanda bir öğretmenin yurdunu kurtarmak için hayatını vermesi anlatılır. Aliye bütün dedikodulara rağmen şevkle çalışır, çocuklara marşlar öğretip bayraklarla caddelerde dolaştırıp millî marşlarla duygularını ve millî hislerini coşturur. Daha sonra yine Millî Mücadele için çalışır. Nişanlısı da bu yolda şehit olur. Aliye köyün ağası ve ekibi tarafından "**VURUN KAHPEYE! VURUN KAHPEYE!!**" diye öldürülür.
- **Sinekli Bakkal** romanı, ilk olarak "**Soytarı ve Kızı**" adıyla İngilizcesi yayımlanmış Türkçesi bir yıl sonra basılmıştır. Roman, II. Abdülhamit döneminde bir İstanbul mahallesindeki yaşayışı, töre ve gelenekleri, dedikoducu kadınları, külhanbeylerini, karagözcüsünü, Abdülhamit'in zaptiye nazırına kadar her kattan insanı, anlatır. Ayrıca, karagöz ve ortaoyununun estetik ve toplumsal değeri, Doğu ve Batı sanat ve felsefesinin nitelikleri; bu arada, Abdülhamit devrinin hafiyeleri, işkenceleri, sürgünleri, cuma selamlıkları, saray halkının yaşayışları, v.b. de epey ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Romanın olay çatısını, Sinekli Bakkal mahallesinde bakkallık yapan Karagözcü Kız Tevfik'in imamın kızıyla evlenişi, karısıyla geçinemeyip ayrılışı ve karısının taklidini yaptığı için İstanbul'dan sürülüşü, kızları Rabia'nın imam dedesince yetiştirilip ünlü bir hafız oluşu, sürgünden dönen babasıyla yaşamaya başlaması oluşturur. Mevlevi Vehbi Dede'den musiki dersleri de alan Rabia İtalyan piyanist Peregrini'ye âşık olacak, Genç Türkler'e yardım eden Kız Tevfik yeniden sürgüne gönderilecektir. Müslüman olan Peregrini'yle Rabia'nın evlenişi ise bir bakıma romanda savunulan görüşlerin doğrulanmasıdır. Tasavvufi mistisizmiyle Rabia Doğu'yu, Peregrini de akılcı Batı'yı simgeler. Kurtuluş, ikisinin birleşimindedir.

YAKUP KADRİ KARAOSMANOĞLU (1889-1974):

- Fecr-i Atıcılara katılmış, sonra Milli edebiyata yönelmiştir. Balkan Savaşlarından sonra toplumsal konulara yönelmiştir. Romanlarında Sultan Abdülmecid devrinden 1950'lerin Türkiye'sine kadar geçen tarihi olayları ve sosyal değişimleri ele almıştır. En belirgin özelliği devir romancısı olmasıdır. Gerçekçi bir anlayışla olumsuzlukları gözler önüne serer ve eleştirir. Doğu-Batı, eski-yeni işlediği temel konulardır. Gözlem öne çıkar ve realizm akımının etkisinde yazmıştır.
- Bütün romanları, sosyal hayatı takip eden ve onun içinde değişen insanın üzerine kurulmuştur. **Kıralık Konak** bu bakımdan anlamlı bir romandır. Aynı zamanda **bir nesil romanı olup**, üç neslin öyküsü anlatıldığı eserde, sosyal hayatın olguları yüzünden değişen insanlar bir arada verilir. Naim efendi yeninin içinde direnen eskiyi temsil eder. Damadı Servet Bey ve ailesi, özellikle kızları Seniha Tanzimat sonrası görülen Batılılaşmanın değişimini yansıtır. Üçüncü neslin temsilcisi ise Hakkı Celis'tir. O romanın Çanakkale'ye giderek şehit düşen kişisi olarak son halkadır. Artık bireysel duygulardan uzaklaşarak sosyal hayatın endişelerini taşıyan Türk insanın sembolüdür. Oysa savaş yıllarındaki boşluktan yararlanıp savaş zengini olan Servet Bey ve ailesi hâlâ hayattadır. Bütün duyarsızlıklarıyla yaşamaya devam eder. Bu kötümser bir bakış da olsa dönemin gerçeğidir. Yazar daha sonra, bir tarafıyla **"Sodom ve Gomore"** **"Yaban"** **"Ankara"** romanlarında da bu konuya devam etmiştir.
- **"Sodom ve Gomore"** romanında Kurtuluş Savaşı sırasında İstanbul'da yaşayan bir zümreyi ve bu zümre içindeki insanların ilişkileri anlatarak ahlak ve toplum değerlerini sorgular.
- **"Yaban"** romanı Yakup Kadri'nin Anadolu'ya açılışının ürünüdür. Türk edebiyatında aydın-halk arasındaki uçurumu açık ve kaygıdan uzak şekilde ele alan nadir romanlardan biridir. Ahmet Celal bir İstanbul çocuğudur ama Anadolu'nun bambaşka bir gerçeğini anlatır. I. Dünya Savaşı'nda bir kolunu kaybeder. Ahmet Celal, köylüler tarafından yadırganır ve ona yabancı gözle bakılır. Bu yüzden de ona "Yaban" adı takılmıştır. İlerleyen dönemlerde köyü Yunan kuvvetleri işgal eder. Köylü bu işgali umursamamaktadır. Eserde "Aydın, köylüyü ihmal ederek onu kendi seviyesine çıkaramamıştır." mesajı verilir.
- **"Ankara"** romanı üç bölümden oluşur. Birinci bölüm, Kurtuluş Savaşı. İkinci bölüm, Cumhuriyetin kuruluş yılları. Üçüncü bölüm, Cumhuriyet sonrasında 14 ve 20. yılları. Romanda, Ankara'nın yukarıda bahsedilen üç ayrı dönemdeki durumu anlatılır. Roman, her bölümde ayrı bir kişilik olarak karşımıza çıkan Selma Hanım çevresinde geçer. Savaşlarda sonucunda Anadolu'nun yetersiz ve taklitçi insanların elinde kalması, Batılılaşma çabalarının kozmopolitleşmeyle nasıl boğulmak istendiği anlatılır. İstanbul'daki savaş vurguncusu zengin kesimlerin kısa sürede Ankara'yı mekan edinmesi, İstanbul'daki yozlaşmayı Ankara'ya da taşımak istemeleri anlatılır. Y. Kadri, bu bozulma karşısında yeni hükümeti uyarır.
- **"Nur Baba"** romanı Yakup Kadri'nin dikkatlerini sosyal hayatın çürümüş bir başka tarafına yönelttiği görülür. Bu roman Türk kültür tarihi içinde önemli roller üstlenmiş ve bir kültür ocağı haline gelmiş Bektaşî tekkesinin çöküşünü anlatmaktadır.
- **"Hüküm Gecesi"** Ahmet Kerim adındaki İttihat ve Terakki muhalifi gazetecinin yaşadıkları anlatılır. 2. Meşrutiyet sonrası parti kavgalarına yer verilir.
- **"Panorama"** Bu roman, Cumhuriyet'in ilanından sonraki dönemi ve halkın inkılaplar karşısındaki tavrını anlatır.
- Ayrıca **Bir Sürgün**, **Hep O Şarkı** diğer önemli romanlarıdır.

REŞAT NURİ GÜNTEKİN

- Eserlerinde sade ve canlı bir Türkçe kullanmıştır. Romanlarında hem romantik hem de realist etkiler görülür.
- **"Çalikuşu"** ile ün kazanmış ve dikkatleri çekmiştir. Reşat Nuri popüler edebiyat yazarıdır. Kadın ve erkek tipleriyle devrin okuyucusuna Anadolu coğrafyasının ve insanının manzaralarını sunar.
- **Çalikuşu**, İstiklal Savaşı yıllarında Anadolu'da öğretmenlik yapan Feride'nin hikâyesidir. Konu Batı Anadolu'da geçer. Devir insanına yeni bir mücadelenin ilk haberlerini verir. Bir savaş romanı değildir, ancak geri plandaki toplumsal olaylardan savaşın devam ettiği anlaşılır. Feride hem İstanbul aydın hem de kadın yönüyle dönemin protipi olur. İstanbullu aydınının Anadolu'ya yönelişi bu romanla yeni bir anlam kazanır. Eserde ferdi bir aşk yenilgisi varsa da idealist öğretmen tiplmesi çizilir. Anadolu'daki öğretmenlik maceraları romantik bir aşk hikayesi üzerinden anlatılır. Roman Feride'nin günlüğü şeklinde birinci tekil şahıstan anlatılmıştır.
- **"Yaprak Dökümü"** romanında yaşamını biri erkek olan beş çocuğuna iyi fikirler ve temiz kişilik vermeye adanmış "Ali Rıza Bey", yaşadığı bir olayda haksızlığa göz yumması istenince kaymakamlık görevinden istifa eder. Maddi yönden sıkıntı çekerler. Askerden dönen "Şevket" bir bankada çalışmaya başlayınca Ali Rıza Bey'in yükü hafifler. Ama Şevket gönlünü evli bir kadın "Fehunde"ye kaptırır ve "Fehunde" kısa zamanda dizginleri ele alır, evin bütün düzenini değiştirir. Oğuz adlı kişinin de aileye sınırsız girmesiyle beraber olaylar yavaş yavaş kötüye gider. Ali Rıza Bey tüm olanlara direnmeye çalışsa da ömrünün sonuna dek seyretmeye mahkum olduğu "Yaprak Dökümü" artık başlamıştır. Ali Rıza Bey, felç geçirir ve utançla yaşar.
- **Acımak** romanında **Zehra**, **Yeşil Gece** romanında **Şahin**, **Kan Davası** romanında **Ömer**, öğretmen olarak Anadolu'ya idealizm dolu olarak gelir ve hizmet ederler. **Kavak Yelleri'nde** Anadolu'nun ihtiyacı olan doktorları anlatır.
- **"Kızılık Dalların, Miskinler Tekkesi, Son Sığınak"** romanlarında toplumu ilgilendiren değişik sorunları ele almıştır.
- **"Gizli El, Eski Hastalık, Yaprak Dökümü"** gibi romanlarında eğitimle birlikte toplumdan aileye yönelmiştir.
- **"Damga, Harabelerin Çiçeği, Gökyüzü"** romanlarında 2. Abdülhamit Dönemi'ndeki istibdat yıllarını anlatmıştır.
- **"Dudaktan Kalbe, Akşam Güneşi, Bir Kadın Düşmanı"** adlı romanlarında bireysel konuları ele almıştır.

REFİK HALİT KARAY

- Fecri Atı'den sonra Milli edebiyata yönelmiştir. Kirpi adıyla mizah yazıları yazmıştır. Eserlerinde gözlem ve sade dili öne çıkar. Türkçe harekete uzak durmasına rağmen Memleket Anadolu insanına yönelik tespitler yapan ilk yazarlardandır. Anadolu halkının bezgin ve ehlikeyif yaşayışını, psikolojisini, yalnızlığını, memurların devleti temsil etmediklerini realist bir şekilde anlatmıştır. "Memleket Hikâyeleri" ve "Gurbet Hikâyeleri" önemli eserleridir.
- Romanlarında Türk toplumunun Meşrutiyet ve Cumhuriyetle yaşadığı değişimleri benimsemekle beraber mirasyedi ve alafranga tipleri hicvetmiştir.
- **İstanbul'un İç Yüzü** roman türündeki ilk eseridir. İsmet'in hatıraları şeklinde anlatılır. II. Abdülhamid devrinden I. Dünya Savaşı'na kadarki sosyal ve siyasal değişimleri ele ele alınmıştır. **Yezidin Kızı** romanında Yezidîlerin dünya görüşü ve yaşam tarzları ele alınmıştır. **Sürgün** romanı oobiyografik roman özelliği taşır. **Bugünün Saraylısı** romanında asil bir aileye sonradan katılan sonradan görme bir kızın yarattığı değerler karmaşası işlenmiştir. Diğer başlıca romanları **Çete**, **Kadınlar Tekkesi**, **Sonuncu Kadeh...**

AHMET HİKMET MÜFTÜOĞLU

- Başlangıçta Servet-i Fünun hareketi içinde yer almıştır. Bu anlayışla yazdığı **Haristan ve Gülistan** adlı kitabında toplamıştır. **Çağlayanlar** eseri ise onun Türkçülük hareketi ve Milli edebiyatın etki alanı içerisinde yazdığı hikayelerini bir araya getirir.
- Ahmet Hikmet'e Milli Edebiyat içindeki yerini asıl kazandıran eseri, "**Gönül Hanım**"dır. Eser Turancılık düşüncesini anlatmak üzere yazılmış bir romandır. Romanda, Türk coğrafyasının farklı taraflarında yaşayan kahramanları bir araya getiren yazar, onları Orhun Abidelerini bulmak ve Türk dünyasını tanıtmak için seyahate çıkarır.

MÜFİDE REFİT TEK

- Devrin Türkçü dergilerinde özellikle de kadınlara yönelik yazdığı fikri yazıları ve hikâyeleriyle dikkat çekmiştir.
- "**Aydemir**" adlı romanıyla dönemde adını duyurmuştur. Eser, Yeni Lisan yolunun önemli eserlerindedir. Romanda Halide Edip'in "**Yeni Turan**"ından sonra Türkçü düşünce etrafında yazılmış ikinci romanıdır. Halide Edip, **Yeni Turan'da** Türkiye Türkçülüğü üzerinde dururken; Müfide Ferit, "**Aydemir**" romanında Asya Türklüğüne açılır.

AKA GÜNDÜZ

- Sade dil görüşüne bağlı olup Milli Edebiyat akımı içinde yer almıştır. Eserlerinde millet sevgisinin neticesi olarak geniş halk zümreleri ile bunların ızdırabları işlenmiştir.
- Rumeli'nin düşman işgaline uğramasından duyduğu acıyı eserlerine açık bir şekilde yansıtır.
- Başlıca romanları Dikmen Yıldızı, Odun Kokusu, İki Süngü Arasında, Yıldız, Üvey Ana...
- "**Dikmen Yıldızı**" adlı romanı en önemli eseridir. Kurtuluş Savaşı'nı anlatan romanda Milli Mücadele'ye İstanbul üzerinden değil Anadolu'dan bakılmıştır. Eser Yıldız'ın kişisel öyküsünü anlatır.

KURTULUŞ SAVAŞINI KONU EDİNER ROMANLARIMIZ:

Halide Edip Adıvar – *Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye*
Yakup Kadri Karaosmanoğlu – *Yaban*
Kemal Tahir – *Yorgun Savaşçı*
Samim Kocagöz – *Kalpakkıllar, Doludizgin*
Tarık Buğra – *Küçük Ağa*
Talip Apaydın – *Toz Duman İçinde*
Peyami Safa – *Süngülerin Gölgesinde*
Aka Gündüz – *Dikmen Yıldızı*